Region Stockholm

25

Yttrande över motion 2019:23 av Tara Twana m.fl. (S) om förbättrad hantering av journaler och nätjournaler för personer som lever i hedersrelaterat förtryck i Stockholmsregionen

HSN 2019-1305

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Verksamhetsplanering och uppföljning
Isabelle Zachrisson

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2019-10-03

HSN 2019-1305

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Yttrande över motion 2019:23 av Tara Twana m.fl. (S) om förbättrad hantering av journaler och nätjournaler för personer som lever i hedersrelaterat förtryck i Stockholmsregionen

Ärendebeskrivning

Regionstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över förbättrad hantering av journaler och nätjournaler för personer som lever i hedersrelaterat förtryck i Stockholmsregionen. I motionen föreslår Tara Twana m.fl. (S) att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att säkerställa rätten att säkerhetsmarkera sina journaler och nätjournaler, samt rätten att dölja känslig information i nätjournalerna, att utbilda sjukvårdspersonal kring journalhantering för personer som lever i hederskontext, samt att utforma en möjlighet för patienten att själv, med hjälp av e-legitimation, godkänna att sjukvårdspersonal kommer åt patientens journal.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2019:23 av Tara Twana m.fl. (S)

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Tjänsteutlåtande över motion 2019:23 överlämnas till regionstyrelsen som nämndens yttrande.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund
I motionen framförs att åtkomsten till både vanliga journaler och nätjournaler bör begränsas, genom möjligheten till säkerhetsmarkering. Detta för att skydda personer som lever i hedersrelaterat förtryck. Vidare framförs i motionen att sjukvårdspersonal ska utbildas i journalhantering för personer som lever i en hederskontext. Vidare framförs att personer som lever i hedersrelaterat förtryck inte sällan är hårt kontrollerade med påföljden att det därför inte är svårt att som förövare tvinga till sig åtkomst från offrets nätjournal. Det i sin tur kan innebära att personer väljer att inte söka vård, för till exempel könssmitta eller gynekologiska besök enligt motionären.

I motionen framförs också att anhöriga som arbetar som läkare, enkelt kan få åtkomst till sina familjemedlemmars journaler.

Överväganden
Journalen är en tjänst som gör det möjligt för invånarna att läsa journalinformation från hälso- och sjukvården via nätet. Invånarna når tjänsten genom inloggning i 1177 Vårdguidens e-tjänster.

År 2017 beslutade hälso- och sjukvårdsnämnden att fastställa det nationella ramverket för invånares åtkomst till journalen som är framtaget av Inera AB. Ramverket presenterar bland annat principer för när information inte ska tillgängliggöras, till exempel när det finns ”uppgifter som kan vara till men för en person som befinner sig i våldsutsatthet.” Exempel på detta är bland annat våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck. I de fallen ska vårdgivaren göra en särskild bedömning om uppgifterna bör tillgängliggöras via tjänsten Journalen eller inte. Enligt Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2008:14) har en vårdgivare som medger enskild direktåtkomst till sina patientuppgifter, också ett ansvar att se till att det finns ett ”system för bedömning” av uppgifter som kräver ett särskilt skydd i förhållande till den enskilde patienten.

För att kunna logga in på sin journal via 1177.se, krävs idag säker inloggning via e-legitimation. För vårdpersonal krävs inloggning via SITHS-kort. I systemet finns också en åtkomstlogg som visar datum, namn, roll samt vårdgivare för dem som öppnat journalen. Loggen visar förutom vårdgivare, också eventuella vårdnadshavare eller förmyndare som öppnat journalen samt användarens egen användning. Denna funktion finns primärt för att patienten själv ska kunna upptäcka obehöriga åtkomster från personer som har en koppling till patienten.

Idag finns också möjlighet för en patient att försegla sin journal med en knapptryckning, vilket innebär att innehållet inte länge går att komma åt. Förseglingen kan göras för enskild mottagning/avdelning, eller helt och

hållet. Om journalinformationen är delad med ett ombud, försvinner också den möjligheten i samband med förseglingen. När journalen är förseglad framgår det inte att så är fallet. I nätjournalen finns istället bara en upplysning om att ingen information finns att visa. Det åligger vårdgivaren att se till att upplåsning sker på patientens egen önskan, samt att inget våld eller hot föregår en upplåsning. Därför måste upplåsning ske via en blankett som vårdgivaren tillhandahåller och hjälper patienten att fylla i.

Det finns idag ett regionalt vårdprogram för Våld i nära relationer framtaget 2019 i samverkan med Akademiskt primärvårdscentrum. Syftet med vårdprogrammet är att vara ett stöd i att ta fram lokala rutiner som kan tillämpas i arbetet med våld i nära relationer.
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har också i uppdrag att ta fram en handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck. Detta arbete pågår. Planen samlar pågående och planerade insatser som behöver göras under de kommande åren i hälso- och sjukvården för att förbättra blanda annat kunskapen och samverkan rörande hedersrelaterat våld och förtryck.
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har en pågående dialog med enheten Våld i nära relationer på Akademiskt primärvårdscentrum för att säkerställa att det finns kunskap om de säkerhetsåtgärder som finns framtagna för e-tjänsten Journalen.

Sammanfattningsvis finns alltså idag möjligheter att skydda journaler för patienter som lever under hot- eller våldsförtryck. Skyddet finns både gentemot vårdgivare och enskilda.

Ekonomiska konsekvenser
Förslaget till beslut förväntas inte få några ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Förslaget till beslut förväntas inte få några konsekvenser för patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Förslaget till beslut förväntas inte få några konsekvenser för jämlik och jämställd vård.

Miljökonsekvenser
Förslaget till beslut förväntas inte få några miljökonsekvenser.

Administrativa konsekvenser
Förslaget till beslut förväntas inte få några administrativa konsekvenser.

Björn Eriksson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Lena Furmark
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Regionstyrelsen

Godkänd av Björn Eriksson, 2019-10-03

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Ankom
Region Stockholm
2019 -05- 07
Dnr. RS2019-0631

MOTION

2019-05-07

2019:23

Motion av Tara Twana (S) förbättrad hantering av journaler och nätjournaler för personer som lever i hedersrelaterat förtryck i stockholmsregionen

År 2016 införde dåvarande Stockholms läns landsting ett öppet nätjournalsystem tillsammans med andra län och regioner. Detta innebar att alla patienter numera kan läsa sin egen journal på nätet. Det är en teknologisk framgång för Stockholmsregionens invånare att på ett smidigt sätt ta del av sin nätjournal på nätet. Tyvärr missade dock beslutsförfattarna att när detta infördes skulle det innebära en säkerhetsrisk för de personer som lever i hedersförtryck.

Vid hedersrelaterat förtryck är det inte ovanligt att man blir hårt kontrollerad samtidigt som man blir hotad till att rannsaka information från offret. Då är det inte så svårt för förövaren att tvinga sig att få åtkomst till offrets nätjournal. Idag kan läkarna välja att ge ut journalen för patientens bästa, men den möjligheten finns ännu inte för nätjournaler. Med denna risk finns det att unga som söker sig till vård för att testas för olika typer av könssmitta eller annat gynekologiskt besök, väljer att inte söka vård eftersom att utomäktenskapliga sexuella relationer är strikt förbjudet när man lever i ett hedersrelaterat förtryck.

Ett annat problem med det nuvarande journalsystemet är att föräldrar och släktingar som jobbar som läkare enkelt kan få åtkomst till sina barns journaler. Det här är ett problem för många som lever i hedersrelaterat förtryck, därför att de är konstant rädda för föräldrar/släktingar som jobbar som läkare att de kan på ett enkelt sätt få åtkomst till familjemedlemmarnas journaler.

Det har varit en het debatt kring hur obehöriga läst andra människors journaler utan deras skriftliga eller muntliga godkännande. Patientsäkerheten måste fullgöras till godo för att garantera att obehöriga inte ska läsa hedersutsattas journaler. Patienter som lever med PTSD och flytt från hedersförtryckande hem, kan triggas samt få traumatiska utslag vid misstanke om obehöriga som läst dennes journal.

Därför menar vi Socialdemokrater att man bör begränsa åtkomsten för både nätjournaler och vanliga journaler, genom att säkerhetsmarkera journaler samt utbilda sjukvårdspersonal för personer som lever i en hederskontext. Förslag för

ändring i nätjournaler är att patienten måste bli tillfrågad om att hon eller han har rätt att dölja anteckningar och annat på sin nätjournal, samt rätten att spärra nätjournalåtkomst helt och hållet.

För journalåtkomst för obehöriga bland vårdpersonal bör vården upplysa patienter att de har rätt att varna läkare och annan sjukvårdspersonal att de vill ha en säkerhetmarkering på sina journaler samt att erbjuda en e-tjänst där öppning av journaler kommer endast ske med e-legitimation. På så sätt kan man garantera att varje gång journalen öppnas, så ska patienten godkänna via sin e-legitimation.

Regionen har hanterat liknande problematik när det gäller ungas besök på ungdomsmottagningar där även vårdnadshavare kan undanhållas en del information.

Det är viktigt att de aspekter som lyfts i motionen också has i åtanke vid upphandling och implementering av nytt journalsystem och stödsystem inom ramen för arbetet med framtidens vårdinformationsmiljö FVM.

Med anledning av ovanstående föreslår Socialdemokraterna regionfullmäktige besluta:

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att säkerställa rätten att säkerhetsmarkera sina journaler och nätjournaler samt rätten att dölja känslig information i nätjournalerna.

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att utbilda sjukvårdspersonal kring journalhantering för personer som lever i en hederskontext.

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att utforma en möjlighet för patienten att själv via e-legitimation godkänna att sjukvårdspersonal kan komma åt patientens journaler.

Stockholm den 7 maj

Tara Twana (S)

Liselotte Vahärmegi (S)

Norma Aranda de Gutierrez (S)

Maria Kjelsdotter Rydinger (S)

Galina Monsalves (S)

Tove Sander (S)